

Het Groene Blad

IVN Eerbeek en omstreken Jaargang 32 nr.2 2020

Oude kost(baarheden)

De putter

Modderstromen in Eerbeek

Colofon

IVN Eerbeek en omstreken

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid afdeling Eerbeek en omstreken, is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap in de gemeente Brummen.

IVN-Eerbeek organiseert activiteiten zoals wandelingen, cursussen en werkzaamheden in het groen voor iedereen.

Lid of vriend worden? Meld je via e-mail aan bij secretaris@ivn-erbeek.nl of via de website.

Contributie (per jaar): Leden: € 24,- Donateurs: € 12,- Huisgenootleden € 12,- Vriend van IVN Eerbeek € 48,-

Te betalen op IBAN. NL17 RABO 0309 230 705 t.n.v. IVN vereniging afd. Eerbeek e.o.

Opzegging, wijzigingen in adresgegevens, e-mailadres graag melden bij secretaris@ivn-erbeek.nl.

Bestuur

Voorzitter	Jos Rouland	voorzitter@ivn-erbeek.nl
Secretaris	Herman Heskamp	secretaris@ivn-erbeek.nl
Penningmeester	Gerrie den Besten	penningmeester@ivn-erbeek.nl
Lid	Lambert Kouwenberg	Lkouwenberg142@gmail.com
Lid	Ingrid van Eijk	iggyb@chello.nl

Werkgroepen

Excursies	Chris Holtslag	excursies@ivn-erbeek.nl
Natuurtuin	Gerard Nijhof	natuurtuin@ivn-erbeek.nl
Publiciteit	Sandra Christiaans	publiciteit@ivn-erbeek.nl
Scholing	Herma Scherpenzeel	scholing@ivn-erbeek.nl
Venel	Jos Rouland	venel@ivn-erbeek.nl

Het Groene blad

Het Groene Blad is het contact - en informatieblad van IVN-Eerbeek en verschijnt vier maal per jaar. Het blad is van en voor leden en donateurs. Bijdragen zijn van harte welkom.

Overname van artikelen is toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur en de redactie.

Kopij voor Het Groene Blad kan worden verstuurd naar: redactie@ivn-erbeek.nl

Het Groene Blad is eveneens te lezen op de website van IVN-Eerbeek en omstreken www.ivn-erbeek.nl onder publicaties.

Redactie: Lambert Kouwenberg, Jan Coenraads en Jan Groenhof,

Opmaak en vormgeving: Herman Heskamp en Ronald Geerlof.

De uiterste inzenddatum kopij voor het volgende nummer is 1 juli 2020.

ISSN 2543-117X

Het Groene Blad

IVN afdeling Eerbeek - Mei 2020

Redactioneel

We leven momenteel in een rare tijd, die al heel vaak historisch is genoemd. En dat is terecht want niemand van ons heeft een dergelijke pandemie ooit meegemaakt. Spannend en verontrustend is het ook. Hoe zullen we het er van afbrengen en onze familie en vrienden? Wanneer kunnen we ons normale leven weer oppakken?

Saaï is het nu, de straten zijn leeg en nergens activiteiten. Je komt nog maar nauwelijks met anderen in contact en dan nog met behoud van afstand. Voor velen van ons is dit gebrek aan aanspraak een groot gemis.

Veel actieve IVN-ers zitten werkeloos thuis. Alle excursies, groepswerkzaamheden, vergaderingen en andere bijeenkomsten zijn afgelast. Dit betekent echter niet dat je nu niet van de natuur kunt genieten. Je kunt er alléén op uit trekken en zo het mooiste seizoen van het jaar beleven: de lente! Het is ook dé gelegenheid om je tuin weer eens op orde te brengen en alle geuren, kleuren en geluiden van het voorjaar tot je te nemen. De flora en fauna hebben immers geen last van corona, integendeel: ze profiteren van de veel schonere lucht door zoveel minder vliegtuigen, auto's en industrie.

Volop tijd is er nu ook voor het lezen van deze editie van Het Groene Blad! U treft weer een aantal bekende auteurs aan maar we kunnen ook een nieuw IVN-lid presenteren. Sinds kort is Sandra Christiaans onze geleerden komen versterken.

In dit lenteseizoen krijgen natuurlijk de vogels, - van wilde eend tot putter en reiger-, veel aandacht. Zoals we in 'Ouwe kost' kunnen lezen, kon tekenaar Peter van Straaten er al van genieten. Daarnaast krijgt u veel informatie over bomen en bloemen en bijzondere tuinbezoekers. Zelfs de geologie van Eerbeek en omgeving komt aan bod.

U zult merken dat er een aantal (vaste) rubrieken aan het ontstaan is. Wellicht nodigt dit ook u uit eens wat leuk te melden, juist in deze moeilijke tijd.

Lambert Kouwenberg

Inhoud

- 4 Oude kost(baarheden)
- 10 Maarts viooltje
- 11 Excursieverslag 15 maart
- 12 Kersten's molentje
- 13 Even voorstellen
- 14 Leden donateurs
- 15 Zilverreigers
- 16 De putter
- 18 Japanse honingboom
- 19 Mijn eigen plekje
- 19 Wilde eend
- 20 Modderstroom Eerbeek
- 21 Bij mij in de tuin
- 22 Ooievaarsbek
- 23 Suggesties nieuwe rubrieken

Colofon

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem

Foto 1. uitzicht op de kerk van Hall . Herman Heskamp

Foto 2. Bloesem in de natuurtuin. Ronald Geerlof

Peter van Straaten op Groenouwe

AUTEUR: BERT VAN DER SAAG

Uit het vogeldagboek van de kleine Peter

Het is wel bijzonder, als blijkt, dat Peter van Straaten aan het eind van de oorlog als evacué in Loenen heeft rondgelopen. Nou ja, in Loenen, bij Hotel Zilven. Bij toeval stuitte ik op een artikel uit HP/de Tijd van 16/9/1994, dus meer dan 25 jaar geleden geschreven. Het gaat over de familie van Straaten, vader, moeder en hun vijf zonen die tijdens de oorlog een veilig heenkomen zochten en dat met vier zonen uiteindelijk vonden op het landgoed van Hotel Zilven.

De familie werd eerst van Arnhem naar Velp geëvacueerd, maar daar mochten ze niet blijven van de Duitsers. Broer Gerard stelde voor om naar kampeercentrum 'Coldenhove' bij Eerbeek, te gaan. Daar aangekomen bleek alles bezet te zijn. Vervolgens gingen ze met twee volgepakte fietsen verder, naar Hotel Zilven, waar ze twee kamers konden krijgen. Het was toen begin oktober 1944.

Wie is Peter van Straaten

Er zullen misschien mensen zijn die zich afvragen wie dan wel die Peter van Straaten is?

Van boven naar beneden: Herman, Gerard, Rob, Jan en Peter

Peter was een bekende Nederlandse cartoonist, stripteekenaar en schrijver. De familie woonde in Arnhem, waar vader Gerard architect was. Vader was een wat toberige man, in tegenstelling tot zijn vrouw Cornelia. Zij was opgeruimd en vrij zorgeloos. Het echtpaar had 5 zonen: Herman, de oudste, werd geboren in 1922. Daarna kwamen Gerard in 1924 en Rob in 1926. En daarna nog Jan in 1931 en tot slot Peter. Hij werd op 25 maart 1935 in Arnhem geboren en overleed op 8 december 2016 in Amsterdam.

Broers 1994

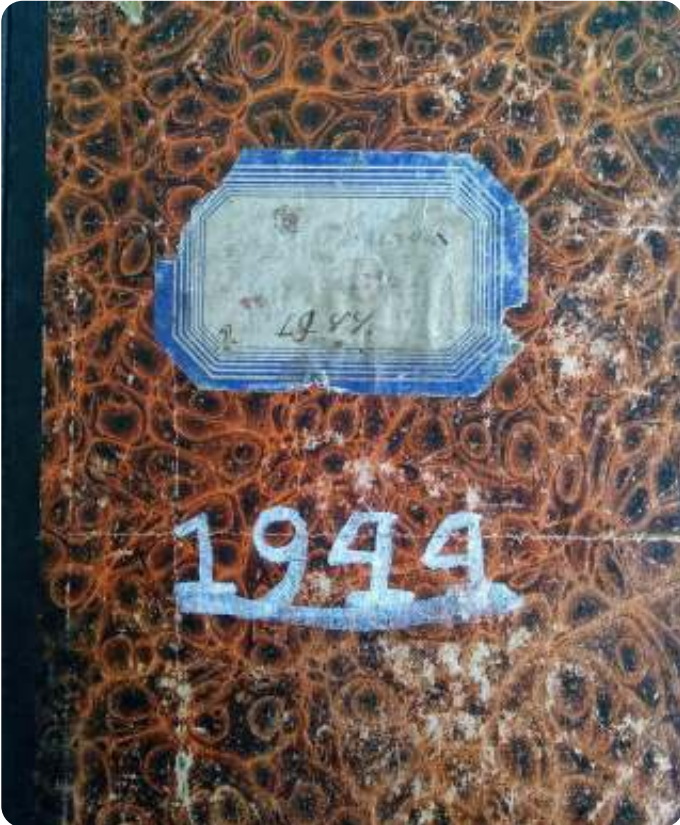
Thuis in Arnhem zaten de broers als kleine jongens vaak urenlang te tekenen. Met Sinterklaas kregen ze een bosje potloden van Caran d'Ache in hun schoen. Papier en inkt was er genoeg, vader was immers architect en had zijn kantoor aan huis. De zonen Herman en Jan zijn ook architect geworden. Peter had eigenlijk 5 vaders. "Laat mij maar even", zeiden ze vaak. Daardoor stond Peter wat onhandig in het leven. Wat gemakzuchtig ook want hij liet graag dingen aan een ander over. Vader vond het mooi dat zijn jongens graag tekenden en leerde ze al van alles, zoals perspectief. Als Gerard wilde weten hoe illustraties in boeken in elkaar zaten, vertelde vader dat en ook wat er fout was. Hij deed dan voor hoe het wel moest. Gerard leerde het weer aan Peter, die immers 11 jaar jonger was. Peter was wat bang voor zijn vader, die weliswaar nooit sloeg, maar wel wat zwaar op de hand was. Daarnaast was hij zwijgzaam en afstandelijk. Hij deed bijv. ook nooit mee met natafelen. Na het eten ging hij naar boven, naar zijn werkkamer. Moeder daarentegen was vrolijk, had humor en relativeerde de boel. Peter was erg gek op zijn moeder. Zo sleepte zij het gezin de oorlog door. Vader liep er hulpeloos achteraan en zei steeds maar: "het schiet maar niet op die oorlog, het schiet maar niet op".

De oorlog

Toen de oorlog uitbrak woonde het gezin in Arnhem en de jongens waren, behalve Peter, schoolgaand. Als van 17 tot 25 september 1944 de luchtlanding en veldslag in en rond Arnhem plaatsvonden, begint ook voor de familie de ellende. De slag was een onderdeel van de 'Operatie Market Garden'. Het werd een mislukking omdat de brug in Arnhem over de Rijn niet kon worden ingenomen. Noord en West Nederland werden niet bevrijd en de hongerwinter was het gevolg.

Peter was 9 jaar oud en druk met vogels, schreef erover en maakte er tekeningen bij. Zo begon hij in die tijd zijn 'petervanstraatenvogellogboek'.

Hierin stonden tekeningen van vogels die hij in de omgeving zag, maar ook van de Duitse 'Vliegende bom' V1, die de Veluwe onveilig maakte. De meeste tochten deed hij samen met broer Jan en buurjongen Bob. Vaak liepen ze door de bossen van de Veluwezoom en ook door de Loenense bossen. Hier kon hij heerlijk rondzwerven, met Jan, maar ook met evacué-vriendjes. Het maken van de vogeldagboeken heeft hij lang volgehouden. Het werden honderden pagina's met dagboekantekeningen en op bijna elke bladzij een vogeltekening. De kwaliteit werd steeds beter. In 1953 ging hij naar Amsterdam en was het afgelopen met de dagboeken.

Begin oktober 1944 vluchtte oudste broer Herman weg uit Velp. Peter beschrijft dat in zijn dagboek als: "Het is verschrikkelijk. Wij moeten nu ook weg uit Velp. We zijn nog in de tuin van Oma geweest. We zagen daar uit de verte al boomklevers. Opeens zagen we, toen we even in de tuin waren, een boomkruiper". De echte vogelaar! Op 7 oktober gaat broer Rob, dan 18 jaar, met het Rode

Logboek Peter

Kruis naar Eerbeek, maar hij wordt opgepakt. En op 8 oktober moet ook het gezin weg uit Velp.

Peter schrijft in zijn dagboek: "We zijn naar Eerbeek gevlucht. Gelopen! Met de fietsen (volgeladen) aan den hand gingen we om 6 uur weg. We hebben op deze tocht een boomklover en een boomkruiper gezien. Onze tocht eindigde in kampeercentrum 'Coldenhove'. Daarna zijn we intrek gaan nemen in Hotel Zilven. Daar zitten een heleboel evacu s".

Ze kregen twee kamers. Moeder hield de boel gaande, vader verschrompelde en Peter had de tijd van zijn leven. Niet naar school en struinen door de natuur.

Moeder Cornelia hield een oorlogsdagboek bij. Hierin beschreef zij nauwkeurig wat er in de laatste oorlogsjaren in en om het gezin gebeurde. Het is door dit dagboek dat de broers in 1994 samenkwamen bij Hotel Zilven. Zij zien dat er van het eens zo statige landhuis slechts een ruine over is gebleven.

De tweede vrouw van Peter, Els Timmerman, schrijft hierover een artikel 'Oorlogskinderen' voor HP/de Tijd.

Peter en Els

Uit het dagboek van moeder Cornelia blijkt, dat de familie dacht dat de oorlog in juni 1944 snel voorbij zou zijn! De invasie was begonnen en verliep voorspoedig. Op 4 September leek het wel Koninginnedag, de straten vol en wegtrekkende Duitsers. Men kwam echter bedrogen uit. De geallieerde aanval werd afgeslagen en de hel brak los. Vliegtuigen boven de wijk en bommen die afgingen. Vlak bij hun huis een bom, een voltreffer met doden en gewonden. Verbogen ramen, ruiten kapot. Duizenden parachutisten. Herman zat op het dak te kijken, levensgevaarlijk. Maar Herman en Rob waren nooit bang, in tegenstelling tot Gerard. Op bevel van de Duitsers moesten ze hun huis verlaten, maar waarheen?

Gerard weet nog dat hij 'Rubber' van Madelon Székely-Lulofs aan het lezen was. Hij bleef lezen en zat tijdens de

paralandingen veilig in de kelder. Jan vond het prachtig dat er, door de branden in de binnenstad, allerlei papieren uit archieven in hun tuin dwarrelden. Er stonden teksten op, duidelijk leesbaar. Raakte je ze echter aan dan verpulverde alles tot stof. Peter had niet echt angstgevoelens, hij vond het eigenlijk wel spannend. En een beetje eng. Hij dacht: als we dood gebombardeerd worden, zorgen mijn ouders wel weer dat het goed komt. En toen kwam het bevel, iedereen moest weg. Rob heeft nooit begrepen dat alle Arnhemmers zo gemakkelijk wegtrokken.

Boek Oorlogskinderen

Hotel Zilven

We volgen het dagboek en daaruit blijkt dat de familie vertrok, eerst naar Velp. Daar woonde Oma Bianca, de schoonmoeder van Cornelia. Met twee fietsen volgeladen en een eigenhandig gemaakte kar erachter.

Iedereen nam wat mee. Herman zijn smoking en moeders nieuwe bontjas. Rob wist eigenlijk niet wat hij mee moest nemen. Hij had maar één schat, zijn boek over boten met ingeplakte plaatjes. Hij was toch al een buitenbeentje in de familie, want hij had het niet zo met natuur en vogels. Hij vertelt dat de anderen tekenfanaten waren. Peter tekende al vanaf zijn 3e jaar en toen hij zes was, tikte hij verhalen op de schrijfmachine van vader. Rob denkt ook dat hij de enige van de familie was die zich te pletter verveelde tijdens die rotoorlog. Herman is als enige niet meegegaan en daarom ook nooit in de Loenense bossen geweest.

De tocht naar eerst Coldenhove en daarna Hotel Zilven, kostte de gehele dag. Peter had behoorlijk diarree onder-

weg. Dat kostte dan weer tijd. Maar toen hij de bossen zag en de doodse stilte van de kathedralen van jeneverbessen, was hij verkocht. Hij waande zich in het paradijs en wilde er voor eeuwig blijven.

Moeder Cornelia is niet zo opgewekt. Zij schrijft dat er al 160 vluchtelingen zijn. Ook veel bekenden uit Arnhem, maar ook plebs, een allegaartje. De stemming is niet best, veel ruzies. De hotelhouder en zijn vrouw vindt zij een onaangenaam stel. De mensen worden als koelies behandeld. De vrouwen moesten in onderaardse gewelven aard-appels schillen en groenten schoonmaken.

De familie had een klein onderkomen met 3 bedden. Jan sliep bij zijn ouders. Peter had een eigen bed omdat hij nogal woelde. Gerard sliep boven. Rob kwam wat later naar Hotel Zilven. Hij was opgepakt en werkte even voor de Duitsers aan de IJssellinie. Hij kan zich met weinig problemen drukken.

In Arnhem had moeder een huishoudelijke hulp en 2x per week een naaister. Dat had ze op Zilven natuurlijk niet. Maar zij hield zich dapper, want vader werd somberder. Hij was uitgeblust en zonder moed. Hij werd ook nog ziek, geelzucht, en moest met paard en wagen naar het ziekenhuis gebracht worden.

Op 19 oktober schrijft Peter in zijn vogeldagboek: "In het Loenense bos ligt een grote kei. Daar zijn Jan, nog een evacué en ik, heen geweest. Hij is zo hoog als ik en weegt 8 ton".

Loenense kei met vogel

Onderwijl ging op het landgoed het leven 'gewoon' door. Water voor de ligbaden in de luxekamers werd door sterke mannen uit de putten gepulst. Ook werd er hout gehakt voor de open haard in de bibliotheek. In de grote keuken was voedsel voor 160 personen. De stemming was vaak zo slecht dat een ex-bokser, een telg van de familie Broese van Groenou, de zaak in de gaten hield opdat men niet elkaars eten, meestal stampotten, zou afpakken. Mooi waren wel de avonden als de gasten zich verzamelden rond de open haard. Er werd dan door een van de volwassenen een boek voorgelezen.

De Duitsers

Eind december 1944 werden Duitse Fallschirmjäger in het hotel ingekwartierd en was het gedaan met de gezamenlijke maaltijden. Men moest zijn eigen maaltijd bereiden. Er verschenen de meest wonderlijke potkachtjes met kachelpijpen door de rieten daken. Tot Peters verdriet werd ook de bibliotheek in bezit genomen. De sfeer werd

alsmaar grimmiger, zeker toen de Duitsers nog meer kamers opeisten. De mensen van de tweede verdieping gingen in de garage wonen. Niemand wilde zijn kamer met een ander gezin delen. Peter vertelde: "Mijn ouders hadden het voortdurend over: voor de oorlog dit en voor de oorlog dat. Ik had daar een vaag verlangen naar, maar was de enige van de familie die de oorlog redelijk gewoon vond". De Duitsers vorderden ook steeds meer voedselvoorraad. De 'gasten' moesten daarom zwarthandelaren en boeren in de omgeving opzoeken. Vader Gerard had nog wel wat geld van de opdrachten van voor de oorlog, maar dat werd allengs minder. Moeder ging daarom 's avonds de vuilnisbakken langs voor aardappelschillen. Peter: "We hadden allemaal honger en waren vreselijk mager". Hij was toch al nooit een goede eter, vond het meer een noodzakelijk kwaad. Gerard vertelt: "Ik maakte urenlange wandeltochten". Hij deed dat meestal alleen en maakte dan aquarellen van boerderijen in de omgeving. Deze ruilde hij voor voedsel. De boeren waren niet erg scheutig, maar toch werkte deze methode behoorlijk goed. Jan en Peter zwierven veel in de omgeving en maakten dan tekeningen en aantekeningen van alles wat ze zagen. Moeder las ze wel eens de les, dat het leven ook zijn keerzijde had. Ze moesten dan dood hout gaan sprokkelen. Ze zei dan: " Daar zijn jullie oud genoeg voor". Peter haatte dat soort opmerkingen. Het waren verplichtingen die hem uit zijn droomwereld haalden.

Brand 1945

De ramp

Op 24 maart 1945, de dag voor Peter's tiende verjaardag, vond er een ramp plaats. Moeder Cornelia schrijft in haar dagboek: "We waren boven bezig en ineens geloopt, geren

van mensen en moffen". Er bleek brand te zijn. Peter was in de oorlog voor twee dingen bang. Overvliegende V1's en de brand in Hotel Zilven. Hij speelde buiten, zag het Hotel in brand staan en wist dat zijn moeder nog boven was. Hij raakte volledig in paniek. De Duitsers hielpen met blussen. Het kabaal van de brand was enorm. De jongens hielpen met het versjouten van, uit het raam geworpen, huisraad. Peter riep telkens om zijn moeder. In nog geen twee uur was Hotel Zilven verwoest. Op het terrein stonden pendoppo's, open rieten veranda's, die naast de villa stonden. De familie betrok er één en richtte er een woonkamer in.

Pendoppo

Moeder schrijft: "Van de familie Palthe, die in het tuinhuis woonde, kregen we een wigwamtent te leen". Hierin sliepen moeder en de jongens, vader sliep op de pendoppo om de bezittingen te bewaken. De Duitsers hadden zich, na de brand, te goed gedaan aan wijn. Zij maakten zich klaar om te vertrekken. In het bos stond een vleugel afkomstig uit de kelder. Bij volle maan speelde een Duitser hierop de prachtige muziek van Sergej Rachmaninov en onderwijl zagen ze de Duitsers langskomen en verdwijnen. Rob herinnert zich nog dat moeder die muziek vaak zelf op de piano speelde wanneer iedereen het pand verliet na bijvoorbeeld haar verjaardag.

Piano Rachmaninov

Jan en Peter merkten van de ergernissen tussen de bewoners niet veel. Ze waren hele dagen in de bossen, vaak met hond Wally uit het tuinmanshuis. Zij waren dan op zoek naar vogels. Op 16 april werd op Hotel Zilven het nieuws bekend dat de geallieerden Eerbeek bereikt hadden. Rob ging direct naar het feestgedruis. Hij wilde na 8 maanden Loenense bossen wel eens wat anders. Hij had het verblijf niet als prettig ervaren. De bevrijding viel knap tegen. De bevrijders gingen er vandoor met de meisjes die niets zagen in een mager scharminkel. Op 5 mei kwam dan eindelijk de bevrijding. Peter: "Ik weet nog dat er witte wolken langs een blauwe hemel schoten en mijn vader apathisch in de hei naar de wolken lag te staren. Hij was te ziek, het kon hem niets meer schelen".

Na de oorlog

Na de bevrijding ging de familie terug naar Arnhem. Moeder was verheugd, want alles zou weer gewoon worden. Peter vond het maar niets. Gewoon, weer naar school na 8 maanden vakantie. Arnhem was een puinhoop en moest schoongemaakt worden. Herman was plotseling thuis in een blauwe overall van de Binnenlandse Strijdkrachten. Hij was terug uit Amsterdam, had een snor en droeg een revolver. Peter was benieuwd of hij die gebruikt had. Herman gaf toe dat dit zo was. Peter vond het spannend en wilde bijna dat het weer oorlog was. Maar nee, moeder had het al gezegd, alles werd weer gewoon. Vader ging weer aan het werk als architect, maar de opdrachten bleven uit. Hij had een vleugel van het hotel Haarhuis ontworpen. Toen echter verdere uitbreiding naar een andere architect ging, knakte vader. Zijn compagnon wilde hem uitkopen en alleen verder gaan. Vader, net zestig, heeft daarna eigenlijk niets meer gedaan. Enige tijd later kregen vader en moeder een ongeluk, door vaders schuld. Moeder kwam in een rolstoel terecht en vader werd haar verzorger. Moeder veranderde, werd klagerig en foeterde vader constant uit. Peter kreeg bijna een hekel aan haar, omdat hij vond dat ze vader onrechtvaardig behandelde. De mooiste herinnering aan zijn vader is van 1947. Vader, Jan en Peter gingen toen naar Terschelling, wandelingen maken en vogels kijken. Vader Gerard heeft toch nog redelijk lang de oorlog overleefd. Hij overleed in 1978 te Arnhem. Moeder Cornelia stierf 7 jaar later ook in Arnhem in 1985. Zij werd dus 88 jaar oud.

Nu, 75 jaar na de bevrijding, is het goed om even stil te staan bij al die verschrikkelijke gebeurtenissen die, ook in onze omgeving, hebben plaatsgevonden. Gelukkig waren er ook wel mooie en leuke ervaringen bij

Bronnen :

- * Website van Peter van Straaten
- * Interview 1994 HP/de Tijd
- * interview 18 - 03 - 2005 in VN
- * petervanstraatenlogboek 1944

Anna Timmerman is de dochter van Els van Straaten - Timmerman, de weduwe van Peter. Samen met haar moeder is zij het omvangrijke archief van Peter aan het uitzoeken en rangschikken. Hierin vonden zij ook de vogellogboeken, van een periode van 10 jaar (1943 - 1953). Zij deelt deze nu via Facebook.

Gebleken is dat alle jongens erg goed konden tekenen. Alleen Gerard en Peter hebben er hun beroep van gemaakt.

Herman die in 1922 in Delft werd geboren, is architect geworden. Bekend van hem is dat hij vormgever is van het Evoluon in Eindhoven. Hij overleed in 2009 in Eindhoven.

Gerard, geboren in Arnhem in 1924, werd, nadat hij na de oorlog zijn school eindelijk kon afmaken, een bekend Illustrator. Hij droomde van een carrière op zee of boswachter, maar werd beroemd door zijn illustraties van kinderboeken en stripverhalen, zoals de Kameleon. Hij woonde lang in Oeken en Empe, maar overleed in 2011 in een verzorgingshuis te Voorst.

Rob is in 1926 te Renkum geboren. Hij ging de reclamewereld in. Echter na zijn pensionering werd hij allround kunstenaar. Vooral zijn maritieme werk is bekend. Hij was een impressionist in hart en nieren. Hij woonde lange tijd in Hummelo (Achterhoek) en overleed in 2012 in Deventer. Zijn zoon Harmen is een bekend jeugdboeken schrijver en tekenaar.

Jan werd in Arnhem geboren in 1931. Hij werd net als Herman architect. Hij is in 2018 overleden.

Peter werd in 1935 ook in Arnhem geboren. Na de periode in Loenen ging hij naar het Stedelijk Gymnasium in Arnhem. Hij deed hier al de illustraties voor de schoolkrant en schreef artikelen over vogels en natuur. Hij wilde eigenlijk bioloog of acteur worden. In 1954 ging hij naar het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs in Amsterdam, de huidige Rietveld Academie. Zijn eerste tekening verscheen op 26 Juli 1958. Later zijn er vele boeken, columns, cartoons, scheur (zeur) kalenders en tekeningen van hem verschenen. De bekendste is Vader & Zoon deze heeft bijna 20 jaar in het Parool gestaan. Peter was eerst getrouwd met Marijke, dit huwelijk duurde 28 jaar. Zij kregen een dochter. Dit was Mascha, die twee kinderen heeft. Haar zoon Jasper kan ook goed tekenen, maar ook zijn zusje Simone tekent graag. Peter was daar behoorlijk trots op. Hij was erg gek op zijn kleinkinderen.

Twee jaar na zijn scheiding trouwde hij met Els Timmerman. Een kunstenaar. Dit huwelijk bracht Peter veel meer rust. Els heeft ook het interview voor HP/de Tijd van 1994 gemaakt. Peter was 59 en werd depressief. Hij rookte en dronk veel teveel. Els redde hem door hem te dwingen weer te gaan werken.

Hij won 5x de Inktspot prijs voor zijn zowel humoristische bedoelde politieke prenten als grappen. In 2011 kreeg Peter een eredoctoraat van de Universiteit Leiden. Hij wilde weten waarin, antwoord: "Nergens in, je krijgt hem gewoon". Peter overleed op 8 december 2016 te Amsterdam.

Peter van Straaten

Maarts viooltje

AUTEUR: JAN COENRAADS

In het grasveldje tussen huis en garagebox vielen mij begin maart op twee plaatsen leuke violette bloempjes op: een grote pol met misschien wel twintig bloemen en een kleintje met maar twee. Ik had ze nooit eerder in dit gras gezien.

Eerder zag ik daar wel madelief, zachte ooievaarsbek, gewone ereprijs, paardenbloem en paarse dovenetel tussen de bij tijden talrijke jonge esdoorntjes en witte abeeltes. Helaas zag ik de ereprijs de laatste drie jaar niet meer en tot nu toe de dovenetel ook nog niet. Nu dus wel een nieuwe bloem, althans in dit vrij frequent gemaaide stukje gras.

Mijn vers geïnstalleerde Plantsnap-app gaf mij de keus uit twee redelijk op elkaar lijkende viooltjes, namelijk het ruig viooltje (*Viola hirta*) en het Maarts viooltje (*Viola odorata*). Fluks de Eggelte-gids erbij gepakt en die laat bij nummer 15 (de Viooltjesfamilie) keurig alle viooltjes bij elkaar zien. Inderdaad blijven er dan, mede gelet op de standplaats, maar twee over. De wat rondere vorm van het blad wijst op het Maarts viooltje, evenals de kruipende vorm. Voor een ruig viooltje is de plant veel te weinig behaard. Rest de veelgenoemde bloemengeur van dit viooltje, waaraan het de toevoeging 'odorata' in de wetenschappelijke naam dankt. Ik vond die geur niet erg overtuigend, maar dat kan aan mijn neus liggen en/of aan de overheersende geur van mijn pas gewassen handen...

Kenmerken

groep/familie Viooltjesfamilie

wortel wortelstok

stengel lange, rozetten vormende en wortelende uitlopers die pollen maken

hoogte 5-15 cm

blad blaadjes en bloemen komen direct uit de wortelstok

bloem gesteeld en alleenstaand, vijf vooral violette kroonbladen (met binnenin ietsje wit) en vijf kelkbladen; de bloemen ruiken lekker, zijn 1-2 cm groot met een rechte spoor

bloei maart-mei

Het Maarts viooltje is een overblijvend plantje, dat overwintert als bladrozet. Het verspreidt zich door uitlopers, maar ook door zaden met een 'mierenbroodje'. Voor de bestuiving zorgen hommels, wilde bijen en - als die in de buurt zijn - honingbijen.

Het plantje groeit op vochtige, voedselrijke grond in loofbossen, onder heggen en onder hakhout, in holle wegen en beschaduwde berm. Het is vrij algemeen in Zuid- en Limburg, het rivierengebied, Zeeland, de duinen en urbane gebieden. Elders is het zeldzaam en meestal verwilderd.

Uiteraard is dit viooltje ook een tuinplant en je mag het eveneens tot de stinzenplanten rekenen. Ik denk dat deze oorspronkelijk uit het Middellandse Zeegebied afkomstige plant op veel plaatsen wel als 'verwilderd' mag worden gezien. Hoe leuk ook, van de 'echtheid' van dit Maarts viooltje ben ik niet 100% overtuigd. Het zou een kruising kunnen zijn. Ik weet dat zorgzame buurvrouwen wel eens wat zaden aan dit wat saaie grasveldje onder de ruim 45 jaar oude witte abeel toevoegden.

In de volksgeneeskunde raadt men het saponinen bevattende Maarts viooltje met wortelstok aan bij ontsteking van de luchtwegen en bij nervositeit. Saponinen worden ook zeepstoffen genoemd. Waarschijnlijk produceren planten ze als bescherming tegen vraat, bacteriën en schimmels. Geschat wordt dat ze in drie van de vier planten voorkomen. Planten met relatief veel saponinen zijn: echte koekoeksbloem, agave, lelies, zeepkruid en paardenkastanje.

Bronnen:

Duistermaat, L. (2020) Heukels' Flora van Nederland

Eggelte, H. (2015) Veldgids Nederlandse flora

Plantsnap-app

Spohn, M., M. Golte-Bechtle & R. Spohn (2017) ANWB

Bloemengids

Wikipedia (geraadpleegd op 12-03-2020)

Maarts Viooltje

foto: Jan Coenraads

Excursieverslag

AUTEUR: BERT VAN DER SAAG

Landgoed De Molenbeek 15 maart 2020

Ondanks de dreiging door de corona-perikelen waren er om 14.00 uur ruim 40 personen aanwezig bij het Witte huisje ('het Kasteeltje') aan de Boshoffweg 2 bij Eerbeek.

We waren met 3 gidsen, Lambert, Aad en Bert, maar gelukkig stelde Herman, die als bezoeker was gekomen, zich direct beschikbaar als welkome vierde man. We gingen in 2 groepen van ruim 20 mensen. De weersomstandigheden waren uitstekend en we hadden de dagen ervoor volop regen gehad, dus dat belofde wat.

De voorwandeling was al een feest. Genoeg water en overall mooie dingen zoals allerlei spechten, holenduiven, boomklevertjes, buizerd en nog veel meer. En dan de rust die van het gebied uitgaat! We hadden een wisselend traject uitgezet van 5 km. Zo liepen we langs de droge beek tot aan het bruggetje bij het 'Kersten's molentje'. De beuken die hier staan vielen in de smaak en zeker het verhaal van "Kersten kan barsten". Daarna het productiebos in. Lambert wist echt veel mooie bezienswaardigheden te vertellen. Het waterwingebied kwam aan de beurt en uiteindelijk kwamen we bij de zijtakken van de 'Gravinnebeek'. Men was verbaasd dat de koppen zoveel water bevatten, vooral de eerste linker zijtak. Dat gaf mij aanleiding te reageren met de opmerking dat er dan ook een stel geroutineerde beekruimers aan het werk was geweest. Tenslotte zijn we al 3 jaar bezig!

Ook hebben we het 'drielanden punt' bekeken. Hier grenzen Landgoed 'De Molenbeek', Landgoed 'Broese van Groenou' en Camping Coldenhove aan elkaar. Opvallend was hier ook een mooie gele trilzwam, die zeer werd gewaardeerd. Via de 'Gravinneberg' of ook wel de 'Trapjesberg' kwamen we uiteindelijk bij de kop. Uitgebreid hebben we hier stilgestaan bij het denkwerk van Martin, een van de beekruimers en het feit dat de beek nu weer loopt en hoe mooi dat is.

Opvallend was het 'tankmos' of grijs kronkelsteeltje wat erop duidt dat de grond niet meer is zoals het eigenlijk moet. Een paar keer heb ik mensen horen zeggen dat het wel erg netjes wordt. Menig tuintje is niet zo aangeharkt als de wanden van de beek. Maar in weinig tuintjes loopt ook zo'n beek. En zo'n stel beekruimers in uw tuin, dat wil je ook niet.

Via het onverwachte heideveldje, de achterkant van de wildwal en enige loofbomen bereikten we weer 'het Kasteeltje', ons eindpunt. Het bleek dat groep twee ons onderweg stiekem gepasseerd was. Kun je nagaan wat een mogelijkheden op zo'n relatief klein stuk. Ik vond het een leuke tocht en afgaande op de reacties van de medewerkers leek men dat ook te vinden. Een mooie tijdsbesteding in deze toch spannende tijden.

foto: Bert vd Saag

Tril Zwam

Foto: Bert vd Saag

Kersten's molentje

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Via een vage kennis (!) kreeg ik een tekening opgestuurd van het 'Kersten molentje' op Landgoed De Molenbeek. Er is vaak gezocht naar tekeningen, ontwerpen en beschrijvingen van dit geheimzinnige molentje, maar niemand kon ooit wat vinden.

Nu deed zich het toeval voor dat de laatste IVN-wandeling die nog doorging (15 maart 2020), precies op Landgoed De Molenbeek plaats vond. U weet wel dat landgoed met de Gravinnebeek waar onze voorzitter zijn tanden in heeft gezet, om het water weer stromend te krijgen. De beekruimers waren dan ook zeer verguld met de tekening die ik hen stuurde op 30 maart j.l. Tezamen met het verhaal van een oude medewandelaar die connecties had bij het archief in Zutphen en daar een tekening van een molentje op dat landgoed had gezien.

Mijn vage kennis, zocht een betrouwbaar persoon om dit verhaal wereldkundig te maken en dat heb ik gedaan. Twee dagen later (1-4-2020), heb ik de beekruimers bezocht in het bos. Ze waren opgesplitst in twee ploegjes vanwege de coronavirus-beperkingen en beurtelings heb ik hen verteld dat er bij nader onderzoek een meer precieze datum op de tekening was ontdekt. Vol belangstelling werd de tekening opnieuw bekeken waarop met grote rode letters '1 april' stond geschreven!

De mensen zeggen nu dat ik geluk heb gehad; de beekruimers hadden me ook in de net uitgegraven spreng kunnen kieperen. Voor de ruimers die op die dag niet aanwezig waren heb ik nog een mail verstuurd met de '1 april' tekening. Afgaande op de retour gestuurde mailtjes, hebben ze het sportief opgevat. De tekening was echter al wel in meerdere kringen verspreid en begon al een eigen leven te leiden. Misschien komt hij binnenkort in 'De Wijerd', een kwartaal-uitgave van de Bekenstichting?

Ik ben bang dat ik voor sommige mensen nu niet meer zo betrouwbaar ben. Dat neem ik dan maar op de koop toe.

Even voorstellen ... Sandra Christiaans

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG

Op de eerste dag na de afkondiging van de verstrekkende maatregelen in verband met het Coronavirus, bezoek ik Sandra Christiaans in het buitengebied van Eerbeek.

Ik word ontvangen met koffie en een koekje op de zeer mooie woonlocatie van Sandra en al snel ontstaat er een geanimeerd gesprek. We kijken uit over de tuin met de vele vogelhuisjes en de grote naaldboom, waarin bovenin een oud eksternest zit dat al veel verschillende bewoners heeft gekend.

Sandra vertelt met enige spijt dat ze mij heel graag de bewoners van enige jaren geleden van dat voormalig eksternest, een familie ransuil, had willen laten zien. Sinds een tijdje vertoeft er weer een paartje in de nabijheid van het huis. Helaas laten deze mooie roofvogels zich vandaag echter niet zien evenmin als de steenuiltjes die er ook vaak zijn.

Naam: Sandra Christiaans – van Asselt
Woonplaats: Lombokweg 11, Eerbeek
Geboortedatum en Plaats: 13 juli 1964 te Eerbeek
Basisschool: H.E. Sondorpschool in Eerbeek (nu Sterrenbeek)
Voortgezet onderwijs: Steenbeek Mavo Eerbeek en daarna Chr. MEAO in Apeldoorn.
Na school een (administratieve) baan gevonden in de makelaardij, hierin nog steeds werkzaam voor 27 uur in de week.
IVN Lid sinds november/december 2019
Hobby's: veel wandelen, lezen

Sandra vindt vogels leuk en met name uilen, maar ook de mezen op de voedertafel, de mussen die onder de pannen van het dak nestelen, de vinken en de groene en de bonte spechten hebben haar aandacht.

Ze is geboren en getogen in Eerbeek op een voormalige boerderij waar ze met haar ouders woonde en waar ze nu nog steeds woont. Haar vader was overigens geen boer maar werktuigbouwkundige in de zeevaart en later bij DS Smit. De dubbele boerderijwoning van toen is geruime tijd geleden verbouwd. In de ene helft wonen de zoon en schoondochter van Sandra en in de andere helft woont Sandra met haar man Hans. Haar ouders wonen nog steeds heel dichtbij, in een mantelzorgwoning bij haar in de tuin.

Sandra heeft haar jeugd doorgebracht, dicht bij de natuur die haar altijd wel geboeid heeft. Maar niet zodanig dat zij ook een opleiding of beroep in de natuurrichting heeft gezocht. Als klein meisje zocht ze met een vriendinnetje al

naar bermenplantjes, heeft ze veel pony gereden en ging ze altijd al veel het bos in. Later sloot ze zich aan bij de rijvereniging in Eerbeek en leerde daar uiteindelijk haar man Hans kennen. Lange tijd hebben ze zelf rijpaarden gehad in de stal bij het woonhuis. Momenteel lopen alleen nog twee kleine pony's, die al enige tijd in haar bezit zijn, in de wei.

Na de paarden is Sandra meer en meer het wandelen in de (wijde) omgeving van haar huis gaan oppakken en zo ontdekte ze ook het 'Loenense klompenpad' dat langs vele nog altijd favoriete plekjes van haar voert. Dit was voor Sandra het begin van het plan om ook in Eerbeek een klompenpad vorm te gaan geven. Ze nam contact op met IVN-er Gerard Nijhof, een van de initiatiefnemers van het Loenense klompenpad en kwam later ook met andere leden van de IVN afdeling Eerbeek in gesprek. Van het een kwam het ander en nu is Sandra sinds kort lid van IVN Eerbeek waar ze nog niet zo lang geleden nog nooit van had gehoord.

Ze is IVN lid geworden vanuit een brede interesse voor de eigen omgeving en de historie daarvan, dicht bij huis, zoals die van de Zelneefsche Beek en de Zelneefsche Hutte.

Als er mensen op visite komen is het vaak gebruik om hen een wandelingetje aan te bieden en dan van alles te vertellen en te laten zien. Ze is ook begonnen haar schoondochter die nog niet zolang naast haar woont en nog niet erg bekend is met de streek, te introduceren in de schoonheid van de omgeving en heeft haar onlangs meegenomen naar de IVN publiekswandeling rondom de Gra-vinnebeek.

Haar enthousiasme en intentie om veel mensen te wijzen op die schoonheid van de natuur heeft er zelfs toe geleid dat ze gevraagd is om een functie bij het IVN te gaan ver-

vullen op het terrein van publiciteit. Er was niet heel veel overredingskracht voor nodig om haar die taak op zich te laten nemen en inmiddels hebben velen al het resultaat van haar kwaliteiten op dit gebied kunnen aanschouwen. “Het zichtbaar maken van IVN Eerbeek”, ziet ze als een opdracht. “En van allerlei plekje zoals het landgoed Molenbeek met al zijn kenmerkende elementen”.

Ik heb genoten van het verhaal van het paartje ransuilen en hun ochtendritueel met vleugelgeklap, waarmee Sandra gewekt wordt. En de anekdote van de takkeling die door een misplaatst schot van haar zoon met een bal, uit het appelboompje was gevallen maar het gelukkig met de goede zorgen toch nog gered heeft. Sandra schudt zulke verhalen uit haar mouw. Zoals die van het gedrag van gaaien en eksters die het de ransuilen lastig maakten want “om de roestplaats van de uilen te vinden hoef je maar de gaaien te volgen”.

Sandra is wel ‘van de vogels’ en diverse andere dieren, groot en klein. Ze heeft echter niet zo veel met ‘van die glibberige waterdieren als kikkers, padden, slangen en salamanders’. Water in het algemeen is overigens wel een onderwerp dat haar boeit. Zo heeft ze interesse voor de waterhuishouding, sprengen en andere waterlopen en bijvoorbeeld de infiltratievennen in Loenen. Vooral als er weer eens een moment is dat de pomp bovenaan weer veel water geeft.

Het mooiste jaargetijde is de lente maar ook de herfst heeft voor Sandra zeker zijn charme. Als de bladeren van het struweel en de loofbomen verkleuren en de daarbovenuit torende dennen hun groene kleur behouden. Terwijl ze dit vertelt wijst ze in de richting van de Loenermark waarvan de contouren in de verte zichtbaar zijn. Terwijl mijn blik de hare volgt, valt mijn oog op de spoorlijn die langs het huis loopt. Dit is het traject van de Veluwe Stoomtrein, die in de zomer twee keer per dag langs komt tot groot plezier van de passagiers waaronder veel kinderen. Hoewel Sandra deze activiteit voor lief neemt, vindt zij de donkere kolendampwolken en de snerpende stoomfluit wel in schril contrast staan met de anders zo mooie en rustige natuur.

Sandra's favoriete plekje ligt aan de rand van de Loenermark aan de route van het klompenpad bij het huisje van

de Von Trapp's. Gezeten op het bankje aan de bosrand kun je Zutphen zien liggen met de kenmerkende torens.

Op de vraag waaraan zij zich mogelijk stoort in de huidige discussies over natuurbeleid en de stikstofperikelen, geeft ze aan dat het nemen van al die maatregelen in ons kleine land met heel veel verstedelijking en met zo veel verspreide Natura 2000 gebieden problematisch blijft. Sandra is een positief ingesteld persoon en ze komt aansluitend met de optimistische reactie, welk plezier zij beleeft aan de wandelingen met de gidsen van IVN Eerbeek. Ze is vaak blij verrast door alle historische informatie die de gidsen geven over de haar vertrouwde omgeving en het vele moois wat daarin leeft. Het inspireert haar om ook zelf op enige manier haar steentje bij te dragen. Als voorbeeld noemt zij de nabij gelegen Empese en Tondense Hei die zoveel moois te bieden heeft.

IVN Eerbeek mag blij zijn met deze bevrogen nieuwe medewerker.

Leden en donateurs

Nieuwe leden
M.de Jong
B. van de Baan

Zilverreigers

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Een tijd geleden was ik op weg van Dieren naar Velp over de A348 (snelweg). Aan de rechterkant in de weilanden van kasteel Middachten stonden zeker 25 zilverreigers op een rij. Mijn eerste gedachte was: stoppen en een foto maken, zo iets had ik nog nooit gezien. Zoveel exemplaren en dan nog op een rij langs een sloot. Maar een klein stemmetje in mijn achterhoofd zei dat het niet verstandig was de auto op de pechstrook te parkeren om uitgebreid foto's te maken van die groep zilverreigers. Ook dacht ik eraan om bij de volgende afslag 'De Steeg' de snelweg te verlaten en via lokale weggetjes te proberen om in de buurt van dat weiland te komen. Weer dat vervelende stemmetje in mijn achterhoofd "je hebt om half tien een afspraak in Velp in verband met subsidie voor het museum". Ja, om daar nu weer te laat aan te komen met misschien een paar modderschoenen waar je u tegen zegt, leek mij ook een beetje raar.

Het einde van het verhaal is dat ik op tijd in het museum was met keurig gepoetste schoenen. Dat beeld van die zilverreigers bleef me echter achtervolgen zodat ik er even ingedoken ben waarom ik nu ineens zoveel van die ranke, slanke, witte vogels zie.

Grote zilverreiger

Twintig jaar geleden was een grote zilverreiger een zeldzaamheid in Nederland. Als hij al werd gezien, was dat meestal in natuurgebieden, zoals de Oostvaardersplassen of in de Biesbosch. In 2000 werden in heel Nederland tien broedparen geteld. De schatting volgens SOVON rond de laatste jaarwisseling is 10.000 exemplaren. Die stijging is waarschijnlijk mede te danken aan de klimaatverandering. De vogel gedijt goed bij het warme weer deze winter, nou ja winter, bovendien zal de grote muizenpopulatie er ook wel debet aan zijn.

Het zijn opportunistische vogels, ze volgen de vorstgrens in tegenstelling tot de blauwe reiger die in het najaar bevest of hij blijft of wegtrekt. In strenge winters sterven er dan ook veel blauwe reigers.

De grote zilverreiger is een stuk groter dan de kleine zilverreiger die ook in ons land voorkomt. Grote zilverrei-

gers nestelen in kolonies in dichte rietvelden of in bomen bij een rivier of moeras. Ze foerageren tot 20 kilometer van hun nestplaatsen vandaan en keren daar in de avond weer terug om de nacht gezamenlijk door te brengen. Een grote slaapplek bevindt zich in de Havikerwaard onder de rook van Doesburg waar meer dan 100 exemplaren de nacht doorbrengen.

Er zijn wat kenmerken om de grote zilverreiger van zijn kleinere soortgenoot te onderscheiden. Op de eerste plaats is dat het verschil in grootte. Ca 100 cm tegenover 65 cm. De snavelkleur van de grote zilverreiger is oranje terwijl de kleine zilverreiger een zwarte snavel heeft (in het broedseizoen kunnen grote zilverreigers echter ook een zwarte snavel hebben). Ook in de poten zit verschil wat in de vlucht een duidelijk kenmerk is. De kleine zilverreiger heeft zwarte benen met contrasterende gele tenen. Erg opvallend is de S vormige hals van de grote zilverreiger.

Kleine zilverreiger

De Putter

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG

Tropische schoonheid in Hollands landschap.

Je kunt ze het hele jaar door, en bijna overal, tegenkomen maar toch is elke ontmoeting met deze vogels een bijzondere ervaring. De putter is ontegenzeggelijk een van de allermooiste vogels van Nederland. Hij is klein, zijn geluid is plezierig maar niet zeer bijzonder en hij is niet opdringerig. Zijn kleuren zijn daarentegen van zo'n ongekennde pracht als ware hij net uit een volière met tropische vogels ontsnapt.

In de lentezon knalt het rood en geel, omlijst met zwart en wit, je tegemoet. Het meest opvallend is het vuurrode gezicht met daarin een tolvormige snavel en daaronder een helderwitte kraag afgezet met zwart. In de inktzwarte vleugels zit een heldergele streep. Dat beeld zie je dan vaak in meervoud. Zeker in de herfst, als ze neerstrijken op een uitgebloeid distelveldje, zijn ze met velen tegelijk.

Al eeuwenlang is de mensheid verrukt van de schoonheid van dit zangvogeltje en dat is de reden waarom hij veel in kooien en kooitjes gehouden werd. Sinds de invoering van de vogelwet is het verboden de vogels uit de natuur weg te vangen. Slechts gekweekte vogels mogen nog gehouden worden. Regelmatig worden op vogeltentoonstellingen handelaars betrapd op overtreding van dit verbod.

De putter werd in kooitjes gehouden vanwege zijn bescheiden kwetterende zang, zijn fantastische kleuren maar ook omdat hem gemakkelijk allerlei trucjes aangeleerd konden worden. Aan een van die trucjes heeft hij zelfs zijn naam te danken. Zo werd het vogeltje aangeleerd om vanuit zijn kooitje, met een miniatuuremmertje aan een koordje water uit een drinkbakje op te hijsen, te putten. Dit tot vermaak van de toeschouwers. Al in 1654 was de naam putter voor de distelvink, zoals hij eigenlijk heet, bekend. Toen schilderde namelijk Carel Fabritius het beroemde schilderijtje: 'Het puttertje'. Op het schilderij zien we een vogeltje dat met een kettinkje aan een voederbakje vastzit. Nozeman & Sepp vermelden in hun grote naslagwerk 'Nederlandsche Vogelen' in de 18e eeuw ook de naam putter vanwege het hierboven beschreven kunstje, maar als eerste noemen zij de naam distelvink, een vertaling vanuit het Latijn: *Fringilla Carduelis*.

De distelvink heeft deze naam gekregen vanwege zijn grote voorkeur voor de zaden van distels. Met hun pincetachtige snavel peuteren ze de zaadjes uit de oude zaadhoofden van bijvoorbeeld de kaardenbol. De rode veren op het voorhoofd zijn extra stug en bieden bescherming tegen de stekels. Ook de zaden van andere planten als paardenbloem, klit en teunisbloem staan op het menu. De jonge vogels worden vanwege de eiwitten ook gevoerd met kleine insecten zoals bladluizen.

De putter houdt van bladerrijke bomen om in te nestelen en je ziet ze dan ook veel in boomgaarden, parken en tuinen en kleinschalig landbouwgebied met heggen en houtwallen. Als je iets boven in een boom snel hoort brabbelen, kijk dan goed want dan zie je al snel ook die prachtige kleuren. Het zijn echte kletsvogeltjes die met hun gezang van korte brabbelgeluidjes voortdurend contact houden met elkaar. Buiten het broedseizoen, vanaf de zomer tot de lente, verzamelen ze vaak in groepjes.

De putter behoort tot de grote familie van de vinken. Daarbinnen maakt de putter, samen met vogels als groenling, sijs, kneu en barmsijs, deel uit van de subfamilie: de Carduelinae. Alle vinken hebben de kenmerkende, min of meer kegelvormige snavel. Een instrument om zaden vast te klemmen en te openen.

De putter is een algemene vogel die in heel Nederland voorkomt maar in iets sterkere mate in streken met rivierafzettingen zoals in het westen, het rivierengebied, de Kop van Overijssel en delen van Friesland en Groningen. In de zuidoostelijke helft van het land ligt de dichtheid lager met uitzondering van de rivierdalen. Sinds het midden van de jaren zeventig is er een duidelijke toename van het aantal putters vanuit het westen naar het oosten. Zo is het aantal broedparen meer dan verdubbeld (35.000 tot 43.000 (SOVON 2013-2015) evenals het aantal overwinteraars en doortrekkers (100.000 – 200.000).

Het gaat dus gelukkig goed met de putter. En we kunnen er zelf voor zorgen dat dat zo blijft door bijvoorbeeld onze eigen tuin 'puttervriendelijk' in te richten. Een tuin vol distels, paardenbloemen, zonnebloemen en teunisbloemen is ideaal. Als je terugschrikt voor het gebruik van distels zou een mooie kaardenbol in een hoekje van de tuin, uitkomst kunnen bieden. Een els kan met zijn propfen een belangrijke voedselbron in de winter zijn.

Als je eenmaal een putter goed hebt bekeken, ga je er nog meer van houden en wil je deze schitterende vogel graag in je nabijheid hebben. Met zijn verschijning geeft de distelvink plezier en kan hij wellicht pijn verzachten. Zoals in het verhaal van de putter die een doorn van de doornenkroon uit het voorhoofd van Jezus trok. Daarbij zou een druppel bloed op zijn kop de oorzaak zijn van zijn rode gezicht.

Bronnen:

Diverse vogelboeken

Vogelbescherming Nederland

Vogelatlas

Internet

Foto's: Marijke Kemps

Japanse honingboom

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Onder dendrologen is er altijd 'onmin' over namen. Zo hebben we bijvoorbeeld de Japanse honingboom; maar ja... die is afkomstig uit China; en nu is de Japanse honingboom ook nog van geslacht veranderd. Sommige naamsveranderingen zijn vrij zinloos en dit is daar weer een goed voorbeeld van. Japanse honingbomen worden niet veel aangeplant maar in Eerbeek staat er een bij Huis te Eerbeek. Jarenlang vertelden we onze wandelaars dat we haar *Sophora japonica* moesten noemen.

Totdat enkele deskundigen er een andere naam voor verzonden, voortaan moeten we hem aanspreken met *Styphnolobium japonicum*.

Sophora is een uitgebreid geslacht met ca. 60 soorten, waarvan de meeste niet winterhard zijn. Veel soorten heten nog gewoon *Sophora*. De *Sophora* soorten hebben van die stikstof-bindende wortelknolletjes. Alleen bij *Sophora japonica* ontbreken deze en dus heet de *Sophora japonica* voortaan *Styphnolobium japonicum*.

Styphnolobium is een samentrekking van de Griekse woorden *stuphnos* = wrang en *lobion* = peultje: wrang peultje dus, maar wie eet er nu peulen van de Japanse honingboom?

Styphnolobium heeft een gegroefde stam en groene, veervormig gedeelde bladeren en lijkt daarom op de *Robinia*. Het verschil is eenvoudig: *Styphnolobium* heeft groene twijgen en takken, terwijl de *Robinia* bruine twijgen en takken heeft.

Styphnolobium japonicum bloeit (net als al zijn familieleden) met tweezijdig symmetrische bloemen, laat in de zomer. De boom kan geheel bedekt zijn met trossen van roomwitte bloemen, al moet je daarvoor wel wachten tot na zijn puberteit, de boom bloeit pas na een jaar of 20.

Het is een boom die hier in het westen een meter of 15-18 hoog wordt en een ronde kroon vormt. Hij doet het goed tussen verharding, verdraagt strooizout, strenge winters en droogte, maar drassige en venige gronden zijn wat minder geschikt. De vlezige wortels rotten dan makkelijk, zodat de conditie achteruit gaat en de stabiliteit minder wordt.

Bloeiwijze honingboom

Iets over stikstof

Styphnolobium en *Sophora* zijn leden van de familie der vlinderbloemigen, de Fabaceae. Buiten de *Styphnolobium* hebben veel leden van deze familie wèl van die stikstof--

bindende wortelknolletjes. Daarin wordt door een samenwerking met Rhizobium, een bacterie die in een wortelknobbeltje leeft, wèl stikstof uit de lucht gebonden. De stikstof wordt in de wortelknolletjes opgeslagen en pas weer vrijgeven na de dood van de plant of de boom.

Denk nu even aan de actuele ophef vanwege de stikstofuitstoot bij de bouw, waarbij soms de bouw van hele woonwijken wordt stilgelegd. Een architect en gemeente zouden in hun ontwerp direct de aanleg van die groensoorten moeten meenemen welke expliciet extra stikstof opnemen, zoals bijvoorbeeld Sophora soorten in plantsoenen. Gedacht kan ook worden aan stikstofbindende bomen als alnus soorten (els) en vlinderbloemige bomen, zoals cercis (Judasboom) en robinia (valse acacia). Voor woonwijken, die zo ontworpen zijn, met deze stikstofbinders, zouden zonder problemen vergunningen afgegeven kunnen worden.

Wilde eend

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Type eens 'jaar van' in, in Google en je krijgt een karrevracht aan links om je oren geslingerd. Voor natuurminnend Nederland is dit jaar het Jaar van de Wilde Eend. Een hele gewone verschijning die wilde eend op onze plassen en slootjes.

Zo gewoon dat we met zijn allen niet in de gaten hadden dat de aantallen al jarenlang teruglopen. Toch is er sinds 1990 al ongeveer 30 procent van onze broedpopulatie verdwenen. Dit ligt niet aan een verhoogde sterfte van volwassen vogels en ook niet aan een kleiner aantal kuikens dat jaarlijks ter wereld komt. De experts zoeken het in de overlevingskans van de kuikens of wel in de predatie van die kuikens.

Nu kennen eendenkuikens wel aardig wat vijanden, variërend van snoeken tot reigers. Maar ook een te klein voedselaanbod voor de kuikens kan fataal zijn voor de populatie.

In het 'Jaar van de Wilde Eend' willen we daarom vooral naar de kuikenfase kijken. Hoeveel jonge eendjes worden er uiteindelijk groot? Met de hulp van het publiek wil Vogelbescherming Nederland en Sovon meer gegevens verzamelen om deze vraag te kunnen beantwoorden.

Wil je meedoen?

Surf eens naar <https://www.sovon.nl/content/kuikenstudie-jaar-van-de-wilde-eend>

Of naar <https://kuikenteller.org/>

Mijn eigen plekje

AUTEUR: SANDRA CHRISTIAANS

“Mijn mooiste vergezicht....”

Dat is vanaf het bankje aan de bosrand van de Loenermark aan de Bruisbeek. Met deels zicht over Loenen heen (vanwege de hoge ligging) richting Zutphen.

Loenen ligt op een stuwwal en de rand van de Loenermark ligt met ca. 40 m. al redelijk op hoogte. Zutphen daarentegen ligt in het IJsseldal en daarmee een heel stuk lager. Vandaar het mooie uitzicht. Bij helder weer kun je de torens van Zutphen zien en sinds een aantal jaren ook de drie windmolens, iets verderop gelegen op het industrieterrein van Zutphen. Het bankje staat vlakbij het geboortehuis van mijn moeder, het vroegere pension 'De Boschrand' nu 'De Hoge Enk' genaamd.

In mijn jeugd reed ik op mijn pony en veel later op mijn paard langs dit uitzichtpunt voor een mooie rit door de Loenermark. Al enige jaren rijd ik geen paard meer maar wandel ik nog altijd graag hier naar toe, even kijkend richting Zutphen, soms even zitten.

De route van het klompenpad 'Loenense Enkenpad' gaat ook langs dit mooie uitzichtpunt aan de Bruisbeek. De wandelroute is enorm gevarieerd en zeer de moeite waard om te lopen.

Vanuit ons huis aan de rand van Eerbeek, kijken wij richting de bosrand van Loenen. Ieder seizoen heeft andere kleuren. De sparren en dennen altijd groen blijvend, iets verhoogd als rand achter de loofbomen, die op hun beurt mooie, per seizoen wisselende, kleurstellingen hebben. Wij mogen ons gelukkig prijzen dat we in deze mooie omgeving mogen wonen en er iedere dag weer van kunnen genieten.

Een modderstroom bij Eerbeek

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Eerbeek ligt op puinwaaier bij de uitgang van een groot droogdal van het Veluwe massief.

De uitgang van het droogdal bij Eerbeek is bijzonder. Je ziet links de stuwwal met daarin het droogdal en Eerbeek bij de uitgang.

De stort aan de Doonweg is goed te zien als een blauw-groen rechthoekje. De afbeelding zijn gemaakt met de Actuele Hoogtekaart van Nederland, afgekort AHN.

De website is <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/> waar na enig denkwerk mooie afbeeldingen gegenereerd kunnen worden. Terugkomend op mijn verhaal Je ziet hier verder de rand van de oost Veluwe met daarin een groot droogdal, een boom van dalen en zijdalen. Het hoofddal is bijzonder vlak (hier groen). Het droogdal vormt een waaier buiten de stuwwal, en daarop ligt Eerbeek. Tot zover is het verhaal hetzelfde als bij vele andere plaatsen aan de Veluwezoom.

Maar er lijkt een lange franje-achtige lob dwars door Eerbeek richting Hall te gaan. Hieronder in detail.

Dit is waarschijnlijk een hard geworden modderstroom. Die is ontstaan in de laatste ijstijd, toen hier geen ijs lag maar soms duizenden jaren lang de ondergrond wel be-

voren was. Behalve de stort valt ook het Apeldoorns kanaal op. Nu kijk ik naar de modderstroom die van Eerbeek naar Hall loopt. De camping Hallse Hull ligt erop en ook het dorp Hall, en hij stroomt nog een heel eind verder. De stroom begint ongeveer onder camping Coldenhove.

Volg het verhaal. Stel je hoge kale stuwwallen voor in de laatste ijstijd 110.000 tot 11.000 jaar geleden. Niet bedekt door een ijskap, wel met een bevroren grond en een dikke laag sneeuw. Op zonnige dagen smolt het bovenste water en dat stroomde naar beneden en nam een laagje grond mee. Dat noemt men geliffluctie of solifluctie, twee termen uit de geologie die dit proces beschrijven. Eenvoudig gezegd: grond die op een bevroren helling ontdooit door de zon, gaat schuiven en glijdt naar beneden. Soms kwam er een extra modderstroom naar beneden zetten door het droogdal en die stroomde buiten de al bestaande waaier van afzettingen nog zo'n twee kilometer door.

Het Apeldoorns kanaal volgt de rand van de puinwaaier bestaand uit grof zand en grind.

Bij nadere beschouwing zie je de modderstroom vloeien. Het Hallse Hull (Nivon camping) is duidelijk zichtbaar rechts van het kanaal. De wegen en de landbouwpercelen volgen de weg van de modderstroom. Het bos volgt exact de steile rand van de modderstroom.

Bij nadere bestudering moeten er meerdere modderstromen zijn geweest wat heel goed mogelijk is. De rand van die modderstromen is nog goed te zien rond Eerbeek en Hall, bijvoorbeeld in het boscomplex tegenover Camping Robertsoord aan de Doonweg of aan de rand van het bouwland aan de Rhienderensestraat. Het bouwland tussen de Rhienderensestraat en de Kanieweg kan een afgevlakte 3de modderstroom zijn geweest.

Vroeger werd er gesuggereerd dat het hier dekzandruggen betrof maar onderzoek van A.G. Jongemans, Wageningen universiteit bevestigde de moddertheorie.

Bij mij in de tuin ...

AUTEUR: HERMA SCHERPENZEEL

Hé, er hangt een bontkraag aan het voederhuisje.....

Sinds een paar jaar hebben we vooral 's winters gezellig bezoek vanuit het bos aan de overkant van de straat: eekhoorns. Het begon met één en nu zijn het er al vier. Ze komen niet tegelijk, alleen in het najaar kwamen twee kleintjes die achter elkaar de bomen op en af roetsjten. Natuurlijk moeten we wel zorgen voor een goed gevulde voederplank; vooral zonnepitten zijn favoriet. Ook pinda's worden graag gegeten en pinda's in de dop worden ook verstoppt als voorraad. Ik vind ze regelmatig in de tuin, vooral in losse aarde zoals in de composthoop. Natuurlijk worden ook de hazelnoten- en de walnotenbomen geplunderd. Ook knagen ze topjes van de takken uit de Servische spar, ooit een kerstboom, nu zo'n vijf meter hoog. We snapten eerst niet waarom er zoveel takjes onder de boom lagen, tot we ze op heterdaad betrapten.

Dat de eekhoorns nu zo regelmatig verschijnen komt door de zachte winters. Ze houden niet echt een winterslaap, maar blijven binnen bij koud weer en ook bij regen komen ze niet foerageren.

We kunnen ze onderscheiden aan het kleurverschil. Er is een 'eekhoornrode', foto 0021, en één met veel zwart in de staart en op de rug en vooral zwarte oorpluimpjes. Dan is er nog één met een grijzige rug en een mooie kleine eekhoornrode. Nu in de winter komen ze nooit samen, maar jagen ze elkaar weg. Ook de eksters en de gaaien proberen de eekhoorns te verjagen, maar meestal gaat het omgekeerd.

De rode

De staart: het meest opvallende van de eekhoorn is de staart. Daaraan dankt hij zelfs zijn wetenschappelijke naam: Sciurus heet hij in het Latijn. Dat is een samen-trekking van Griekse woorden, 'skia' (schaduw) en 'oura' (staart). Samen betekenen deze zoveel als 'dier dat in de schaduw van zijn staart zit'. Een leuke en juiste omschrijving, want een zittende eekhoorn houdt inderdaad zijn staart boven zijn hoofd, als een parasol. Ze kennen een gebarentaal die 'gesproken' wordt met hun staart. Deze verleent hem status.

Geranium - Ooievaarsbek

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

De meeste inheemse ooievaarsbekken zijn kleinbloemig en algemeen in Nederland. De soorten komen voor in open graslanden en verstoorde terreinen en bloeien van mei tot aan de herfst.

Ooievaarsbekken verschillen o.a. in bloemgrootte, bloemkleur en bladvorm. Die verschillen zijn echter vaak klein en moeilijk te onderscheiden. Daarom is het bij de algemene, inheemse soorten beter om naar de beharing op de bladsteel te kijken (dus niet de stengel, of de bloem- of vruchtsteel!!).

In onderstaande tabel staat weergegeven hoe deze soorten van elkaar verschillen. Het fotograferen van aanvullende kenmerken (gehele plant, bloemen en blad) is bruikbaar om de soort mee te bevestigen, maar in veel gevallen zijn die kenmerken niet betrouwbaar genoeg om de soort mee te bepalen.

Soort ooievaarsbek

Berm	Korte, ongelijke klierharen en gewone haren tot 1,5 mm
Ronde	Met korte (0,5 mm), ongelijke klierharen en lange, gewone haren
Zachte	Korte (0,2-0,5 mm), ongelijke klierharen, veel gewone (0,1-0,4 mm) haren en lange (tot 1,5 mm) rommelige, gewone haren
Kleine	Korte, gewone (0,2 mm) haren, soms ook met klierharen
Slipbladige	Schuin-afstaande (naar beneden gerichte) gewone beharing

Suggesties voor (nieuwe) rubrieken HGB

AUTEUR: DE REDACTIE

In een redactievergadering over onder andere de inhoud van Het Groene Blad, hebben we enkele ideeën verzameld voor (vaste) rubrieken in HGB, die we u als lezer kunnen voorleggen. Dit met het doel u enig houvast te bieden voor het aanleveren van kopij.

Schroom niet om ook eens de pen of de camera te pakken. En mocht het niet lukken, dan is er altijd wel een redactielid bereid u te helpen.

Vaste rubriek: “Bij mij in de tuin.....” Waarnemingen in de eigen tuin of directe omgeving van de woning. De waarnemingen kunnen de loop der seizoenen volgen en te maken hebben met de flora en fauna van de ‘wilde’ natuur. Het kan gaan om (wilde) planten, bomen, zoogdieren, vogels, waterdieren, insecten enz. Natuurlijk zijn heel bijzondere en zeldzame dingen het leukst maar ook verhalen over alledaagse verschijnselen die boeien zijn zeer welkom.

Vaste rubriek: ‘Mijn eigen plekje’. De favoriete plek, in de natuur, van u als lid/donateur, of lezer van Het Groene Blad. Welke plek bezoek je graag, maakt je gelukkig of geeft je rust en waarom.

Vaste rubriek: ‘Toen en nu’. Oude foto’s van plekken en gebouwen (natuur en cultuur) in ons IVN gebied en hoe het er nu uitziet. Dit kunnen plekken met een persoonlijke herinnering zijn.

‘Mijn natuurfoto’. Een vaste pagina in HGB met alleen foto’s, een echte fotopagina. Er hoeft geen begeleidende tekst bij (mag wel). Foto’s van planten, dieren enz. in de natuur. De aangeleverde foto’s komen dan uiteraard in het fotoarchief. (Deze foto’s heeft u dan, ten behoeve van gebruik door het IVN, vrijgesteld van rechten.)

IVN en corona-maatregelen

Zoals iedereen heeft ook IVN te maken met de corona-maatregelen. We zullen de overheidsmaatregelen en adviezen blijven volgen.

IVN Activiteiten

Fysieke activiteiten met meerdere mensen zullen voorlopig niet meer plaatsvinden. Evenementen tot 1 september vervallen. Nou zijn excursies geen vergunningplichtige evenementen, maar wel georganiseerde groepsvorming en komende maanden dus niet mogelijk.

Heb je twijfel over doorgang en/of vragen over een activiteit? Check of er extra informatie is met betrekking tot de activiteit op de website, of neem contact op met afdelingssecretaris.

de informatieborden in het gebied goed en houd je daar ook aan.

Houd er rekening mee dat het broedseizoen is begonnen.

Houd rekening met elkaar en de natuur.

De maatregelen met betrekking tot corona kunnen dagelijks veranderen.

Mochten excursies en andere activiteiten onverhoops toch doorgaan, dan melden we dat via e-mail en de website.

Bestuur IVN Eerbeek e.o.

Toch de natuur in

Mocht je er voor kiezen om de natuur in te gaan check dan eerst de website van de natuurorganisatie of beheerder van het gebied waar je heen wilt gaan voor de laatste informatie en volg altijd de RIVM richtlijnen en houd rekening met volgende punten:

Probeer drukke plekken te vermijden, kijk bijvoorbeeld voor je bezoek op de website van het desbetreffende natuurgebied voor de laatste informatie.

Houd altijd minimaal 1,5 meter afstand van elkaar.

Mocht je griepverschijnselen hebben, blijf dan thuis.

Houd je altijd aan de toegangsregels van het gebied, lees